

N:o 57.

Ank. till Riksd. Kansli den 6 April 1881, kl. 10 f. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af Artilleriplanen till byggnadsplats för nytt hofstall m. m.

(I. A).

Under förutsättning att Riksdagen komme att på vissa vilkor besluta förvärfvandet för Riksbankens räkning af de staten å Helgeandsholmen tillhöriga tomter, har Kongl. Maj:t uti en till Riksdagen den 11 nästlidne Mars aflåten, till Stats-Utskottet remitterad nådig proposition (N:o 23), med hänvisning till hvad två den nådiga propositionen bilagde protokoll öfver finansärenden för den 3 December 1880 och den 11 Mars 1881 innehölle, föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att den så kallade Artilleriplanen eller den del af Kongl. Artillerigården, som är belägen mellan Riddare-, Löjtnants-, Kaptens- och Fyrverkaregatorna, måtte, efter afrördjande af derå nu befintliga, för landtförsvarets behof afsedda byggnader, få disponeras för uppförande af nytt hofstall;

dels ock att Kongl. Maj:t måtte ega att, för beredande af utvidgad byggnadsplats för hofstallsanläggningen, med Stockholms stad träffa uppgörelse om utbyte af jord vid Artilleriplanen enligt följande grunder:

att staden utaf tomterna N:is 5, 6, 7 och 8 i kvarteret Bodarne äfvensom af den derinvid liggande del af Kaptensgatan till kronan afstode ett å den af stadsingenjören A. W. Wallström år 1872 öfver Artilleriplanen upprättade karta med en blå linie antydt område inne-

fattande enligt vice stadsingenjören R. Brodins promemoria af den 4 Mars 1873 en ytvidd af 41,765 qvadratfot;

att kronan till staden afstode så stort område af Artilleriplanen, som för utvidgning af Fyrverkare-, Riddare- och Löjtnantsgatorna till en bredd af 60 fot blefve erforderligt, eller, enligt nämnda promemoria, 22,765 qvadratfot;

med rätt för Kongl. Maj:t att vid uppdragandet af gränserna för de å hvardera sidan afträdda områden vidtaga de smärre afvikelser från nyssberörda områdesbestämningar, som kunde finnas af förhållandena påkallade; samt

att staden för den del af det utaf densamma afträdda område, som befunnes under eganderätt tillhöra staden och som i värde öfverstege den mark, kronan i gengäld lemnade, skulle undfå ersättning att bestämmas i enlighet med de i nådiga förordningen den 14 April 1866 om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof angifna grunder.

I sammanhang härmed och då, till följd af hofstallets förflyttning till Artilleriplanen, den i det å nämnda plats belägna kronobageriet för Stockholms garnisons behof bedrifna brödtillverkning skulle komma att nedläggas, har Kongl. Maj:t, för den händelse Riksdagen bifölle hvad här ofvan föreslagits, äskat Riksdagens medgifvande dertill, att föreståndaren för nämnde bageri, f. d. Majoren Friherre A. G. B. Fock, samt af arbetarne vid samma bageri verkgesällen J. Bergh och gesällerna J. B. Sydow, C. F. Hagström och C. A. Nilsson måtte få å allmänna indragningsstaten uppföras till åtnjutande under deras återstående lifstid af pensioner till nedanstående belopp, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken deras tjänst vid bageriet komme att upphöra, nemligen:

Friherre Fock	kronor 1,500: —
Bergh	„ 600: —
Sydow	„ 400: —
Hagström	„ 400: —
Nilsson	„ 400: —

äfvensom att sådan pension icke skulle utgöra hinder för Fock, hvilken, såsom afskedad äldre kapten vid artilleriet, åtnjöt pension af 600 kronor från Arméns Pensionskassa, att uppbära den honom i samma egenskap jemväl tillkommande fyllnadspension af 900 kronor; kommande den enligt 1867 års riksdagsbeslut för ofvanbemälda Bergh å indragningsstaten uppförda löneförhöjning å 200 kronor att vid Berghs pensionering upphöra att utgå.

Vid behandling af Banko-Utskottets Memorial N:o 9 har Riksdagens Andra Kammare afslagit bemälda Utskotts, med föranledande af Bankofullmäktiges i ämnet väckta förslag, gjorda hemställan, att för upplåtelse till Riksbanken, i och för uppförande af nytt Riksbankshus, af samtliga de kronan tillhöriga tomterna å Helgeandsholmen, äfvensom för bortflyttandet från holmen af de för hofstallels räkning använda, staten tillhöriga byggnaderna derstädes ett belopp af 1,200,000 kronor måtte emot vissa uppgifne vilkor ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för uppförande af nytt hofstall äfvensom af ett vaktstall i slotstets närhet; och har röstöfvervigten för afslag å Utskottets hemställan härvid varit så betydlig, att skälig anledning torde förefinnas till det antagandet, att Riksdagens beslut i ämnet kommer att utfalla i öfverensstämmelse med Andra Kammarens mening och att således den förutsättning, hvarunder nu föreliggande framställning om upplåtelse af Artilleriplanen till byggnadsplats för nytt hofstall m. m. blifvit af Kongl. Maj:t gjord, kommer att förfalla.

Enligt den utredning, som finnes meddelad uti det den nådiga propositionen bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden, innefattar Artilleriplanen en ytvidd af 137,900 qvadratfot, hvarförutom skulle för ändamålet användas 3,415 qvadratfot från kronans å ofri grund belägna tomt N:o 6 i kvarteret Bodarne. Vidare äro kronans vid Artilleriplanen belägne byggnader vid syneförrättning, som genom Öfverintendents-embetets försorg egt rum, uppskattade till ett värde af 255,000 kronor; hvartill kommer att vid det föreslagna bytet mellan kronan och Stockholms stad den mark, som skulle af staden afträdas, utgör 19,000 qvadratfot utöfver den ytvidd, kronan skulle afstå, för hvilket öferskott alltså staden skulle erhålla särskild godtgörelse. Häraf framgår alltså att, oafsedt de betydliga kostnaderna för hofstallets flyttning och oafsedt vådan deraf att, sedan den för Stockholms garnisons behof bedrifna brödtillverkning någon tid varit nedlagd, erfarenheten möjligen kan ådagalägga nödvändigheten att åter upptaga densamma och således anlägga ett nytt kronobageri, den nu till hofstall föreslagna platsen är särdeles dyrbar och väl förtjenar att bevaras till framtida behof för allmänna institutioner, hvilka i högre grad än ett hofstall kunna draga nytta af de fördelar, i afseende å centralt läge, närhet till vattnen och till stora kommunikationsleder m. m., som Artilleriplanen erbjuder. Vid sådant förhållande och då en lösning af föreliggande fråga torde kunna åstadkommas på ett för statsverket mindre betungande sätt än det nu föreslagna, får Utskottet äfven om dess här ofvan gjorda antagande, i afseende å utgången af frågan om förvärf-

vande å Helgeandsholmen af tomt för ett bankhus, ej skulle gå i fullbordan, hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 5 April 1881.

På Stats-Utskottets vägnar:

E. KEY.

Reservationer:

af Herrar Grefve *G. Sparre*, *L. Nordenfelt*, Friherre *F. von Essen*, *R. Törneblad* och *F. von Strokirch* emot den af Utskottet använda motivering;

af Herrar *Montgomery-Cederhielm*, *J. Widén* och *Hans Andersson* i Bringåsen, hvilka såsom sin mening åberopade ett förslag till utlåtande, så lydande:

”Under åberopande af den utredning i föreliggande ärende, som i ofvan omförmälda statsrådsprotokoll öfver finansärenden finnes intagen, får Utskottet, som för närvarande endast har att bedöma lämpligheten af det föreslagna utbytet emellan, å ena sidan, tomten å Helgeandsholmen och, å den andra, den så kallade Artilleriplanen, anföra, att, enligt Utskottets förmenande, härvid i främsta rummet hänsyn bör tagas till vigten deraf, att i hufvudstadens medelpunkt förvärfvas platser, hvilka i högre grad än andra tillgängliga kunna bereda utrymme för en eller flera af de offentliga byggnader, hvilkas uppförande inom den närmaste framtiden torde vara af ett oafvisligt behof påkalladt; och Utskottet anser sålunda att Riksdagen icke bör lemna obegagnadt det tillfälle, som nu genom Kongl. Maj:ts erbjudande för staten förefinnes att komma i besittning af alla tomterna å Helgeandsholmen och såle-

des kunna der vidtaga de anordningar, hvilka Riksdagen i framtiden kan finna lämpliga.

Utskottet hemställer på grund häraf,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.“

---

af Herr Grefve *C. Beck-Friis*;

af Herr Grefve *K. Posse*, som anser det för staten både viktigt och önskligt att få full dispositionsrätt öfver Helgeandsholmen och derföre yrkar, att — då Riksdagen ej kan bifalla den nu ifrågavarande Kongl. propositionen, dels derföre att den föreslagna platsen vid Artilleriplanen i och för sig vore för dyrbar att till hofstall upplåtas, men dels och framför allt, för med denna upplåtelse förknippade vilkor, af antingen uppoffring af den nuvarande bagerirörelsen för arméns och garnisonens räkning, eller ock uppförande af ett nytt bageri som skulle förorsaka en särskild kostnad af 432,000 kronor, förutom annan nybyggnadskostnad af 68,400 kronor, likasom en minskad årlig inkomst af 2,500 kronor förutom årliga pensioner af 3,100 kronor — Riksdagen bort för Kongl. Maj:t, vid anmälandet af detta sitt beslut, hemställa, huruvida icke Kongl. Maj:t skulle i nåder finna, att de af staten i kvarteret Edelman och Krabaten disponerade tomter, tillika med en den Rydbergska stiftelsen tillhörig, angränsande tomt, som i sådan händelse skulle af staten förvärfvas, och hvilka tomter tillsammans innehålla en kvadratyta af öfver 178,000 kvadratfot, vore lämpliga för ett hofstalls anläggande, helst de icke äro från Artilleriplanen belägne på längre afstånd än 800 fot och dessa tomter för ifrågavarande ändamål blifvit förordade såväl af pluraliteten i den komité, som den 14 December 1876 afgaf sitt underdåniga yttrande angående hofstallets förflyttning, som ock af Öfverintendentsembetet förordats i dess afgifna underdåniga utlåtande deröfver, och att, för den händelse Kongl. Maj:t skulle täckas att härtill i nåder lemna sitt bifall, Riksdagen finge emotse förnyad framställning i ämnet.

af Herr *Liss Olof Larsson*.